

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дониси и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор (Аустро-Угарска)

Бр. 8.

У Сомбору за Август 1898.

Год. XXX.

ЊЕЗИНО ВЕЛИЧАНСТВО ЦАРИЦА И КРАЉИЦА ЈЕЛИСАВЕТА.

Лицем на усековање главе Претече Спасова Јована т. ј. 29. августа о. г. безбожничка рука зликовца једног, забола је нож у најплеменитије срце Владарке наше и Њу, узор женскињу, истргла из реда живих, из заједнице милих јој и драгих, из круга многобројних народа који је до самопрегорења љубљаху и поштоваху.

Страшни догађај овај мора потрести свакога, у чијим грудима куца људско срце, у којем још тиња ма и последња искра вере и у којем се налази ма и најмањи атом љубави и поштења.

Крвави злочин овај треба да отвори очи свима онима, који до данас не увиђају, да васпитање и просвета деветнаестог века стоје на рђавом подножју, јер док васпитање — развијајући само ум — заборавља на облагорођавање и оплемењивање срца, а просвета проповедајући слободу, не ставља границе ширењу опаких идеја, дотле друштво људско добија нељуде, који Бога не познају, савести немају, врлине не уважавају, те слепо служе животињским страстима и гнусним пороцима.

Милијони оданих народа Аустро-Угарске монархије обраћају се с топлом молитвом Свевишњему, да узвишеној покојници подари место међу праведнима, а дубоко уцвелењеном премилостивом цару и краљу нашем Францу Јосифу I. утехе и снаге да спокојнимдухом поднесе ово велико искушење и у пуној снази поживи још дуго и много на благо верно оданих му народа.

Слава царици и краљици Јелисавети!

Слава и вечна јој успомена!

И.

Г О В О Р

приликом тужне школске свечаности, на дан погребња Њезиног Величанства царице и краљице **ЈЕЛИСАВЕТЕ** говорио **Н. Ћ. Вукићевић.**
(Прибележио: **Ст. С. Илкић.**)

Као гром из ведре неба стиже пре осам дана у наш град тужна вест, да је узвишена царица и краљица наша Јелисавета погинула као невина жртва од ножа мучког убице.

Значајно је, да се грозно убиство ово догодило баш на онај тужни дан, када сви источни хришћани држе успомену усековања часне главе Претече и Крститеља Спасова Јована и који је дан и у историји драге нам домовине, дан жалости, јер 29. августа (по ст. кал.) 1526. турска сила потуче храбру угарску војску на Мохачком пољу, и тиме утврди господство своје над овом благословеном земљом у току од сто и педесет година.

Премилостива царица и краљица наша тражила је лека своје порушеном здрављу у Швајцарским брдима. И баш кад се почела боље осећати, кад се спремала за јубиларни дан Његова Величанства цара и краља — убилачка рука пресече јој добро срце — и радост целе монархије у жалост преобрати.

Трагична смрт њезина догодила се дакле на жалост баш у оној земљи, која по високом степену своје просвете и највеће злочинце штити од смртне казне, а која овом приликом није у стању била да сачува драгоцен живот једне најплеменитије жене.

Ни висина престола, ни врлине ума и срца нису cadre сачувати човека од зверских нападаја подивјалих људи, анархиста, тих зликоваца нашега модернога доба.

Смрт краљичина дубоко је ранила срца свију народа стране Аустро-Угарске монархије, а у највећем степену је ожалостила премилостивог цара и краља нашег Франца Јосифа I., који је један од најмудријих владара нашега века и који се очинском љубављу стара за све народе у својој пространој држави. — Наш краљ је претрпио највеће ударе, који могу човека снаћи у животу; изгубио је брата рођенога, изгубио је јединца сина и ето сада у старости својој изгубио је тако изненада и на тако ужасан начин верну сапутницу живота свога. Чувши страшну вест о смрти краљичиној, краљ је изговорио само ове речи: „И баш ништа ме не поштеди на овоме свету.“ Он је дакле мученик на престолу, једи његови подобни су онима праведнога Јова; с тога треба сви, као добра деца, да учествујемо у неизмерној тузи оца-владара нам.

Покојна краљица наша била је жена узвишена ума и племенита срца. Она је била верна супруга, добра мати, заштитница свију невољника; љубила је књижевност и вештине, учила је радо језике, уживала је у красотама дивне божје природе, одушевљавала се за све што је лепо и племенито, и проводила је миран и тих живот. Па ипак несрећни следбеник страшне анархистичне науке

по савету својих јадних једномишљеника учини крај томе узвишеном и племенитом животу.

Доброчинства што их је она чинила безбројна су, тако да би се она могла уподобити евангелском милостивом Самарјанину и назвати милостивом Самарјанком.

У време грозних ратова 1866. године она је полазила болнице, тешила и дворила рањене војнике и све је то чинила с опасношћу свога живота, јер међу болнима беше и заразних болести.

Тисуће сиромаша помагала је она — да не зна левица што чини десница. Још као нова млада, потпомагала је хуманитарне заводе у свима круновинама монархије. Тихим чином материнске љубави ставила се била она на чело свих хуманитарних завода, у тежњи да се тим начином ублаже људске невоље. Приликом свога крунисања за краљицу Угарску она је све драгоцене поклоне, које јој је држава по стародревном обичају том приликом поднела, покловила на оснивање васпитног завода за сироту женску децу, који је и основан у Будимпешти под пазивом „Елизабетинум“.

После смрти сина свога краљевића Рудолфа, краљица се сасвим повукла од метежа светског, те је време проводила у путовању и самоћи, а најмилије јој место беше острово Корф. Ту је она дала саиздати дворач *Ахилеон* за спомен сину своме, који је подобно Ахилу у младости својој живот изгубио. Становници поменутога острова јако су је поштовали и љубили са доброте срца јој. Сељаци и сељакиње су пред њом метанисале, дечица су је с маслиновим границама поздрављала и сви су је називали „евлогимена василиса — благословена царица“.

Краљица је своју децу неизмерно љубила и као врло побожна хришћанка васпитавала их је строго хришћански. Речи су јој биле: *„Деца нека ми буду побожна; јер у животу налази човек најбољу утеху и окрепаљење само у вери.“* То су речи достојне добре матере, праве хришћанке, узвишене васпитатељице; то је васпитно начело сваког доброг педагога, тога сам се начела и ја вазда држао и с тим ћу начелом и у гроб лећи, те вам га и данас учитељска омладино, као стари наставник ваш на срце стављам, запамтите га и дубоко га у срца своја ужљебите, јер вам он може од веће користи бити у животу вашем, него свака друга наука.

Да је покојна краљица била добра и верна супруга узвишенога нам краља, сведоче речи самог Њег. Величанства, које је изговорио 7. фебруара 1889. године пред једном депутацијом, која је дошла да Му изјави саучешће у жалости за престолонаследником Рудолфом. Ево их: *„Колико имам да захвалим у овим тешким данима царици, то не могу довољно да изразим. Благодарим Богу, што ми је дао таку сапутницу живота.“*

Ње више на овоме свету нема. Кроз неколико часова гробница владалачке куће Хабсбуршке у Бечу примиће у себе прах узвишене покојнице; а ми скупљени овде и духом учествујући

у тужној свечаности тој, помолимо се Богу за спас душе велике покојнице и за драгоцен живот нашег милостивог, праведног и мудрог краља.

По обичају наше свете православне цркве пожелимо краљици-покојници вечни покој и вечну успомену.

Слава јој! Вјечна јој памјат!

СРПСКА ЖЕНСКА УЧИТЕЉСКА ШКОЛА У ГОРЊЕМ КАРЛОВЦУ 1897/8.

У почетку шк. године уписало се свега 59 приправница. По вероисповеди било их је: у I. разреду: 10 православних и 8 р. кат., свега 18; у II. разреду: 10 православних, 3 р. кат., и 1 евангелисткиња, свега 14; у III. разреду: 7 православних и 5 р. кат. свега 12; у IV. разреду: 11 православних и 4 р. кат. свега 15. Укупно дакле 38 православних, 20 р. к. и 1 евангелисткиња. У току шк. године иступиле су због сиромаштва две српкиње из I. разреда, те је тако на крају шк. године остало свега 57 приправница. По завичају било их је: Из хрватске 41. Из Славоније 3. Из Далмације 1. Из Угарске 2. Из Фијуме 1. Из Босне и Херцеговине 7. Из Истрије 2. — По занимању очевом било их кћери: Чиновника 21. Обртника 12. Трговаца 8. Професора и учитеља 7. Официра 5. Свештеника 2. Економа 1. Лечника 1. — По владању било их је: у I. разреду: свих 16 примерно; у II. разреду: 12 примерно, 2 похвално; у III. разреду: 9 примерно, 3 похвално; у IV. разреду: 14 примерно, 1 похвално; Укупно: 51 примерно и 6 похвално. — По успеху оцењено је: у I. разреду: 7 врло добро, 9 добро; у II. разреду: 4 одлично, 5 врло добро, 4 добро, 1 довољно; у III. разреду: 4 одлично, 5 врло добро, 3 добро; у IV. разреду: 1 одлично, 8 врло добро, 4 добро, 1 довољно и 1 слабо; Укупно дакле 9 одлично, 25 врло добро, 20 добро, 1 довољно и 1 слабо.

К испиту зрелости припуштено је 14 редовних ученица IV. разреда, пошто једна мора IV. разред понављати.

Теме за писмени испит биле су ове; Из педагогије: „Суштина моралног чувства и средства за образовање тога чувства у породици и школи.“ Из српског језика: „Књижевна важност Ивана Гундулића (критичка расправа)“. Из математике: 1. На њих четворицу А, Б, В, Г, има се поделити 4670 фор. а. вр. тако, да Б добије 30 фор. више него А; В 40 фор. више него Б; а Г за половину од онога, што А добије, више него В; колико ће добити

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

свако? 2. Окрњена кегла је 2 метра висока, доња основна пљосан има 1·2 м. а горња 0·48 м. у пречнику, колика је садржина?

Писмену радњу из педагогије најбоље је израдила гђца Катинка Петровићева. — Усмени испит зрелости одржан је 3/15, 4/16. и 5/17. јуна под председништвом високоблагородног господина Николе Ђ. Вукићевића, пр. глав. шк. референта и у присуству најпречастнијег г. проте Адама Муждеке, професора и катихете кр. реалне гимназије, који је уједно држао испит из веронауке, јер је катихета овога завода г. прото Манојло Грбић тешко оболео, те је по дозволи Његове Светости преузвишеног господина патријарха Георгија отишао ради лечења у Карлове-Вари.

Испит зрелости положили су ове приправнице:

а) с одличним успехом: Станка Јаворова са Ријеке (Фијуме), Драгиња Дошенова из Почитеља, Софија Прицина из Карловца и Катинка Петровићева из Бовића.

б) с врло добрим успехом: Христина Бабићева из Глине, Даница Станишићева из Сарајева, Драгиња Микшићева из Карловца и Марија Шајатовићева из Карловца.

в) с добрим успехом Меланија Белановићева из Каменице, Анђелина Вујновићева из Огулина, Анђелина Нинковићева из Плашкога, Марија Остојићева из Жировца и Фрањица Китлерова из Карловца.

г) с довољним успехом: Даринка Ловрићева из Карловца, али иста спада међу прве одликашице у женском ручном раду.

Ове приправнице свечаним начином уз красан и поучан говор прогласио је у име високославног српског народно-црквеног Школског Савета председник испитног поверенства г. Вукићевић зрелима и способнима за привремено обављање учитељске службе у народним основним школама.

У очи Видовдана приправничка дружина „Будућност“ приредила је „Видовданско село“ са лепим програмом, а у цели, да се свршене приправнице свечаним начином опросте од својих наставника, грађанства, а нарочито од својих млађих другарица. Чист приход ове забаве намењен је приправничкој књижници. О овом вредном приправничком друштву „Будућност“ донећемо посебан извештај.

Сутра дан на сам свети српски Видовдан рано ујутру послужила се у храму Св. Николе служба божја, на којој је учествовала сва омладина овдашње српске учитељске и основне школе

са наставницима својим. Одмах после свете службе упутише се сви на српско-православно гробље, са новим свештеником пречасним г. Михаилом Грубором, који је овом приликом заменио оболелог катихету г. проту Грбића. На гробљу било је ванредно много побожног света, нарочито госпоја. По већ установљеном обичају најпре је под огромним липама одслужен парастос, а после тога преливани су гробови српски књижевника, и то епископа Лукијана Мушицкога и Евгенија Јовановића, проте Николе Беговића, учитеља Владимира Красића и капетана-песника Николе Боројевића. Преливани су такођер гробови приправника и приправница, који овде оставише кости своје. Све ове гробове примила је омладина српске учитељске школе у аманет свој.

Крајем ове шк. године, а за време испита зрелости, гђца Јелена Паинковићева, учитељица српске основне школе у Загребу, која је оспособљена у Загребачком самостану милосрдних сестара, допунила је своје оспособљење за српску учитељицу, и то из предмета: православне науке хришћанске, српског и црквено-словенског језика, црквеног појања и уредбе о српским народним основним школама, и то с врло добрим успехом.

У исто време подвргла се испиту гђца Милева Вукашиновићева, привр. учитељица ручног рада и кућарства на српској основној школи у Петрињи, за дефинитивно оспособљење из помених предмета, а уз то из православне хришћанске науке, српског и црквено-словенског језика, те из педагогијске-методске струке; успех њеног испита оцењен је у главном као врло добар.

Трошкови за издржавање завода износили су с плаћама, штипендијама, потпорама, итд. 12.760 фор. а. вр. а доприносили су: Српски народно-црквени фондови 10.640 фор. Заклада епископа Мушицкога 300 фор. Друштво св. Саве у Карловцу 100 фор. Заклада приправничка за болеснице 60 фор. Српска црквена општина у Сарајеву 800 фор. Српска црквена општина на реци (Фијума) 360 фор. Српска црквена општина у Мостару 200 фор. Српска црквена општина у Тешњу 200 фор. Њег. Високопреосвештенсто епископ Змејановић 50 фор. Добротворна задруга српкиња у Н.Саду 50 фор. а. вр. Добротворима овог завода управа је посебно изрекла своју благодарност. — Више о овом заводу у посебном извештају.

УЧИТЕЉСКЕ ПЛАТЕ У РАЗНИМ ЕВРОПСКИМ ДРЖАВАМА.

Саопштио М. Бандић.

(Наставак.)

11. Слеска.

Када је 1870 г. државни сабор уређивао учитељске плате, било је општина у којима је учитељска плата износила 300 фор., Али су се од то доба плате учитеља у многоне поправиле. Сада има за учитеље основних школа три платежна разреда: 700 фор., 600 фор., и 500 фор., плате. Разреди се и овде равнају по општинама, а сваки 10 година се учитељске плате преиначују.

У грађанским школама има сада два платежна разреда. У I. разреду је 900 фор., у II. разреду 800 фор., годишња плата учитеља: Помоћни учитељи имају 60% од плате коју ужива редован учитељ исте општине.

Плата редовних учитеља и стално намештених помоћника осн. и грађанских јавних школа сваких 5 година се повишује са 10% од основне плате. Управитељи имају доплатке с малом разликом као и у другим круновинама.

Ако учитељ основне или грађанске школе преко свог одређеног броја часова држи још који час или кога замењује, за то добија обашка награду. У том случају се узима 1% од месечне плате оног учитеља кога замењују.

Станарину има управитељ као и у другим круновинама.

12. Галиција.

У Аустро угарској монархији има 3 државе у којима су врло мале учитељске плате, а то су: Форалберг, Галиција и Угарека. — Закон 1892. год. установио је следеће платежне разреде: У I. разред долазе вароши Лавов и Кракова. У овим двома варошима половина учитеља има 900 фор., а половина 800 фор., плате. У II. разреду долазе 11 вароши у којима је плата 700 фор., У III. разред долазе 19 вароши у којима је плата 600 фор., У IV. разред долазе мање вароши и варошице са 500 фор., У V. разред долазе остале сеоске општине у којима је 400 фор., 350 фор. и 300 фор. учитељска плата. Стално намештени помоћни учитељи у прва три платежна разреда добијају 60% од плате какву имају стални учитељи у тим разредима, у последња два разреда имају 300 фор., Привремени учитељски заменици не смеју имати мање од 250 фор. плате.

Учитељима примерног владања и који успешно раде у школи додељује државна школска власт петогодишње доплатке. И учитељи осн. и грађанских школа добијају 50 фор., доплатак. Први доплатак рачуна се од дана кад је учитељ стално намештен, један учитељ може имати само 5 доплатака.

Управитељи I., II. и III. платежног разреда добијају 100 фор., управитељи IV. и V. разреда добијају 50 фор. доплатак.

Учитељице имају исту плату као и учитељи.

13. Буковина.

Трошак на издржавање школа и учитељске плате подмирују се из општинске благајне. Ако општина није у стању учитељима издавати плату, онда ови примају плате из државне благајне

Законом од 1873. г. подељене су општине у три платежна разреда. У I. разред долазе 5 највећих вароши у којима је плата 600 фор., у II. разред долазе главна места појединих округа с платом од 500 фор., у III. разред сва друга места с платом од 400 фор., Учитељски заменици ако имају оспособљење добијају 400 фор., ако немају оспособљења онда 300 фор., и помоћне учитељице имају 300 фор. плате. Минимум плате учитеља грађанских школа је 600 фор., Учитељице имају плате као и учитељи.

Петогодишњи доплатци рачунају се од дана потврде до 30-годишњег службовања, доплатци учитеља основних и грађанских школа износе 50 фор.

14. Елсас и Лотарингија.

Од кад су ове две државице прикључене Немачкој у два маха су уређиване учитељске плате. Године 1872. одређене су следеће плате. Главни учитељи имали су до 5 године службовања 900 франака, од 5—10 године 1000 франака и тако сваких 5 година по 100 франака више до 30 године службовања када достигну плату од 1500 франака. Друго уређење учитељских плата било је 1889. године: тада је законом установљено да је минимум учитељске плате 800 марака, која плата са доплатцима може да изнесе 1400 марака. Плата учитељица износи најмање 720 марака, и у погледу доплатака нису једнаке са учитељима, јер учитељи у 6 пута добијају по 100 марака доплатак а учитељице имају само два доплатака и то после петогодишње службе доплатак од 100 марака. Плата оспособљених учитеља осим стана не сме бити мања од 720 марака. Помоћни учитељи и учитељице који нису ни први испит за оспо-

собољење положили имају годишње 600 марака. Доплатке добијају из државне благајне, а остале приходе исплаћују општине, оне су дужне сваке године у предрачун стављати издатке на школске цели. Ако општина није у стању сносити све терете за школе, онда добија припомоћи из окружног фонда, који је на ту цел основан. У погледу плата закон не прави разлике између варошких и сеоских учитеља; општине имају права и већу плату давати учитељима, него што што је законски минимум. У том случају општинско веће одређује колика ће бити повишица. Навешћемо овде неколико вароши да се види какве су у њима учитељске плате.

У *Штрасбургу* је почетна плата 1160 марака и 240 марака у име станарине. После петогодишње службе добија учитељ 1280 м. плате и 320 марака станарине, до 37 године службовања достигне 2880. м. плате и 440 марака станарине. Осим тога има управитељ, где је само један разред, још 240 марака, где су два разреда 320 марака, где су 4 и више разреда има 640 марака управитељског доплата.

Мец. Почетна плата 1200 марака, а највећа плата 2400 марака. Станарине немају. Управитељи имају 300 марака доплата.

У *Милхаузену* је почетна плата 1200 марака а највећа плата, коју учитељ после 22-годишњег службовања може достићи, износи 2600 марака.

У *Шарлемунду* је почетна плата редовног учитеља 950 марака, која до 30-годишњег службовања нарасте до 1600 марака. Од 30 године службовања добија учитељ 1700 марака и стан у нарави. Нежењени учитељи имају у име стана 240 марака, а ожењени добијају 400 марака. Управитељ има 120 марака доплата. Плата учитељица је првих 10 година 900 марака; после 10 годишњег службовања имају 1000 марака плате и 240 марака за стан. Учитељски заменици имају 850 марака, а учитељице заменице имају 800 марака плате. (Свршиће се).

ЗА СРПСКЕ ШКОЛЕ.

Добротворна задруга Српкиња Карловкиња издала је овај родољубиви проглас на све Добротворне Задруге Српкиња:

„Када је оно 28. марта 1894. године издао Школски Савет: „Проглас српском народу у митрополији Карловачкој“, којим је позвао све Србе и Српкиње и богате и убоге и знатне и незнатне и старе и младе, да сви заједно приложимо ма и најмањи дар у фонд Св. Саве, којег је основала Његова Светост патријарх српски Георгије Бранковић са прилогом од 10.000 фор., да њиме

спасе и одржи највеће наше благо, наше основне школе, тада се Школски Савет у истом прогласу овако обратио на Српкиње: „Пригрлите и ви дичне Српкиње, народно сироче Будите му миле сеје и милостиве мајке. Ваш рад, наша је радост, — јер вама је Бог дао уз благослов рада и благодат успеха“. Од тога доба је прошло већ четири године, од то доба су се наше основне школе још више приближиле опасности, али за то време српски народ као да се оглушио о вапијући глас школске Српчаци „дижите школе“ за то време српски народ није се побринуо, није се ни бринуо, да очува своју школу и тиме и све своје, јер ено „Фонд св. Саве“ остао је још тако незнатан, да се помоћу њега ни пет школа не би могло осигурати. Јели то знак наше извесне пронасти?! Зар се српски народ у толикој мери предао немару или је то зар за љубав пркоса и страсти?! Или је зар српски народ тако осиромашао, да не може на сваку главу само један новчић годишње жртвовати својој школи, својој нади, својој будућности?!

Но ако је рука Србинова престала бити дарежљива и за Српство своје, зато што му руку задржава или умор или брига сиротињска или страст ма које врсте, није се угасила љубав материнска и сестринска у Српкиња, нежна рука, силна љубав, блага реч, строга молба Српкиња уз помоћ Божју изаћи ће на дело. Нека женска снага спасе оно што је мушка пренебрегла, нека женска љубав загреје оладнела срца мушких за оно, што треба да је сваком светиња!

„Пригрлите ви дичне Српкиње народно сироче!“

Зар не видите, да је српска школа право народно сироче без оца и мајке!?

„Пригрлите ви дичне Српкиње народно сироче“ будите му ви добра и нежна мајка — а Бог ће ваше труде наградити, Бог ће вашу љубав благословити а то сироче ће вас до века благодарно спомињати!

*

„Добротворне задруге Српкиња!“ има-ли већега добра има-ли прече потребе од најирече ове?!

Наша задруга се обраћа са сестринским поздравом свима „добротворним задругама Српкиња“ и свима Српкињама у нашим крајевима, да и оне са истом оном искреном и чистом љубављу пригрле с којом је ова задруга прихватила предлог:

1. Да све добротворне задруге Српкиња сваке године по могућности прилажу извесне своте у „Фонд св. Саве“, па ако тиме смање своја досадања добротворства, од добра боље ће учинити.

2. Да све чланице сваке „Добротворне задруге“ и све Српкиње сваком zgodном приликом скупљају дарове за „Фонд св. Саве“, ма ти дарови били и по један новчић.

3. Да све задруге пораде на томе, како би заједнички могле на извештан начин у овом спасоносном делу порадити.

Из седнице Добротворне Задруге Српкиња Карловкиња.

У Карловци, на Малу Госпојину 1898,

Тајник :

Иван Маширевић
професор, катихета.

Началница :

Милева удова Гојковић.

СКУПШТИНА СРПСКОГ УЧИТЕЉСКОГ КОНВИКТА У НОВОМ САДУ.

Редовна скупштина срп. учитељског конвикта од ове године одржана је 3. (15.) јула. Овом приликом је, канда, живље интересовање било за ову установу од прошлих година, јер смо видели на окупу до 30 чланова оснивача (учитеља) и леп број местних чланова помагача, а наиме: Др. И. Вучетића, Др. И. Огњановића, Пају Гостовића, Стеву Милованова, Хаџи-Гавру Плавшића, Давида Ћурчића, а још лепши и већи број нашег лепог пола, међу којима видесмо гђу Јулку Војновићку учитељицу и надзорницу из Вуковара и гђу Даницу Бандићку учитељицу и нашу познату списатељицу из В. Кикинде. Од гостију је био поред г. Т. Рогулића, умировљеног поджупана одавде, још г.г. Мата Косовац, учитељ и књижевник из Меленаца и Јован Јанко Кнежевић, професор и књижевник из Пакраца.

Још пре скупштине одржан је свечан парастос у св. николајевској цркви, у покој душе члановима и добротворима друштвеним, којом је приликом чинодјејствовао наш прота, пречасни г. Милан Ћирић, а помагали су му у припевима сами учитељи.

*

Скупштина је отворена тачно у 9 сати и пошто је изаслати подбор констатовао, да има на окупу 28 учитеља оснивача отвори председник скупштину кратком добродошлицом. И како је досадањи перовођа друштвени г. Ђ. Милић изјавио, да мора одмах после скупштине отпутовати у купке, те не може водити перо и саставити за тим записник од ове скупштине, изабере се за перовођу ad hoc учитељ румски г. Пера Стефановић.

Председник за тим на првом месту помене умрле чланове осниваче: Мишу Атанацковића из Новог Села и Јована Марића из Новог Сада и скупштина им устајањем и изразом: бог да им душу прости, ода почаст и заведе тугу своју у записник. За тим се спомену упокојени добротвори: Љубица Радишићка из Сегедина и Милош и Марија Димитријевић из Новог Сада, те скупштина и овима ода почаст устајањем и ускликом: слава им! и заведе у записник тугу своју вечне успомене ради.

Одмах после тог прешло се на читање опширног извештаја председничког о раду управног одбора за прошлу годину, који ћемо донети у идућем броју, јер има у њему важних чињеница, које ће занимати и шири круг нашег народа, а поглавито треба да га прочитају учитељи свог даљег равнања ради. Извештај је узет на знање.

За тим су дошли на ред предлози одборски, а на првом месту изнесен је предлог, да скупштина изабере за почасног члана г. Лазу

Милошевог, управитеља овдашњег Централног Кредитног Завода, који има великих заслуга у том, што је покојна Марија Димитријевићка оставила овом друштву 5000 фор. в. вр. а има, по председниковој изјави и у том заслуге, што је ово друштво добило под тако повољним условима зајам од 12.000 ф., даље и за то, што је друштво при зидању своје зграде добило од тог завода до 10.000 ком. цигаља из њихове старе зграде. Скупштина је једногласно прихватила овај предлог одборски и пропратила са: живео Милошев!

Други је предлог, да се учитељи и учитељице српске из Босне и Херцеговине приме као потпомажући чланови са уплатом од 50 ф. чланарине, а деца њихова са 14 ф. месечне пристојбе. И овај је предлог једногласно прихваћен од скупштине.

У погледу будућег потомачког издржавања тражио је одбор овлашћење од скупштине, да може издати под закуп како исхрањивање, тако и праће питомаца, јер има за то повољних понуда, а на тај начин би се могло утврдити, колика је потреба за издржавањем, а било би и мање посла за одбор и за надзорника. Скупштина је и овај предлог примила и овластила одбор, да одабере од нудиоца, кога држи за најзгоднијег и најповољнијег за тај посао и да изда само исхрањивање и праће рубља тако па да сачини с дотичнима уговор за годину дана уз кауцију од 400 ф. онога, који ће исхрањивати децу. У свези с тим решено је, да се сваком родитељу или старатељу питомаца ових унапред јави, да имају најдаље да 20. дана по нов. кал. сваког месеца уплатити у напред своје месечне приносе јер у противном случају биће питомац одмах одстрањен из завода. Ово је за то учињено, јер се успоставило, да има родитеља, особито из учитељског реда, који су остали дужни по 2—3 и 4 месеца, па и на крају године одвели децу и кући, а остали дужни по два месеца и више своје пристојбе.

Пристојбе за питомце одређене су по лањском узусу: и тако ће плаћати чланови помагачи по 16 фор. месечно и 1 фор. уписнине за сваку годину; који имају женску децу још по 3 фор. годишње за лекара и лекарије; а учитељска деца остају сва и на даље по лањској одредби; нова пак учитељска деца, ако је једно у заводу, плаћа ће по 12 фор. месечно, ако је двоје, онда једно по 12 фор. а друго по 10 фор. И тек после те одредбе прешло се на избор нових питомаца.

Од лањских се пријавило, да ће и даље задржати своја места 14 женских и 36 мушких, свега 50, а пријавило се нових 29 деце и то: 3 женске и 26 мушких. Како у заводу женског одељења има довољно простора, то су узети и примљени у завод све три девојчице; а како за мушко одељење има места само за 52 питомца, то се од 26 пријављених могло узети само 16, и то: Ђорђе и Милош Раданчев из В. Поганца, Ђорђе Љуштина из Дабра, Светозар Стакић и Славко Ракић из Долова, Јован Миладиновић из

Нов. Сада, Славко Атанацковић из Новог Села, Стеван Михајловић из Ст. Бечеја, Љубомир Мештеровић из Бродца (Босна), Душан Петровић из Бугојна, Миленко Петровић из Сомбора, Милан Милованов из Ст. Бечеја, Теодор Јовичић из Гргетеге, Мита Тешић из Тиса Хиђоша, Паја Попић из Ђурђева и Никола Матић из Ирига. Међу лањским питомцима има троје, који нису пријавили ништа о себи, а има троје, који имају да понављају испит из по једног предмета. С тога је овлаштено председништво, да само попуни места од пријављених компетената, ако се за 8 дана не изјасне бивши питомци, остају ли и даље на својим местима, или ако од оне тројица, што имају да понављају испит, не би могли положити, те би у смислу друштвених правила онда њихова места остала упражњена. Даље је решено и то, да се имају сматрати за упражњена места и она од бивших питомаца, чији су родитељи остали дужни конвикту за препитање, а не би то потпуно измирили до 1. септембра о. г. по нов. кал. (Свршиће се.)

Дописо.

У Ст. Керу, августа 1898.

Срески учитељски збор у Ст. Футогу. Дана 12. (24.) августа о г. одржан је учитељски збор новосадског среза у Ст. Футогу. Ово је већ други састанак тога збора у овој години. Чудновато је, да се нико не нађе од присутних чланова тога збора, који би о првом састанку његовом у овоме листу ма и у најкраћим потезима описао рад његов. Да не би и овај други састанак остао неопажен у овоме листу, то ћемо рад његов у најкраћем да опишемо.

Први састанак тога учитељског збора одржан је о. г. после Ускреса у среду у Нов. Саду, на којем је одлучено, да се овај други састанак одржи у Ст. Футогу.

На састанку овог учитељског збора били су присутни скоро сви његови редовни чланови. Пријатно утиче на гледаоца та појава, знак добар, знак да учитељство појима важност тих зборова. Сем редовних чланова беше доста и друге публике, особито је унао у очи леп број српских православних свештеника, који су из околних места дошли не само да својим богослужењем при призивању св. Духа увеличају тај чин, него и да својим присуством на збору покажу, како им је стало до напретка српске школе и колико цене учитеље своје сатрудице у подизању свога народа како на просветном тако и на материјалном пољу. Ово су знаци, да међу свештенством и учитељством настају нормални и пријатељски одношаји без којих у народу нема ни једноме ни другоме угледа. Учители из других срезова — осим једног — није било, што би се морало осудити, кад не би било извине у томе, што су и у остала два среза: сомборском и ст. бечејском једно за другим заказани били зборови, те је по томе било немогуће учитељима из других срезова да на овоме збору присутни буду. Зато је у збору и пала оправдана реч, да се гледа у колико је могуће, да се ти зборови заказују у неком извесном растојању времена, како би их учители међусобно посећивати могли.

По од стране управног одбора напред установљеном реду тачно у 9 часова ујутру одржано је призивање св. Духа у местној цркви, на којем је служило више свештеника. После тога отишли су чланови у школску дворану

где је збор отворио и присутне с неколико речи поздравио председавајући потпредседник. На овом је збору присуствовао привр. епарх. школ. референт г. А. Јорговић. По трећој тачки дневнога реда био је извештај одбора о поднесеним радовима.

Управни одбор донео је закључак: да о свима радовима, како о практичном предавању, тако и о расправи има изнети пред збор своје предходно мишљење; то би била као нека предкритика на дотичне радове. Овај новитет наишао је у збору на отпор, што се могло унапред предвидети, јер је сасвим неоправдано унапред похвалити или осудити оно, што ће тек сљедовати. Тај тако рећи предизвештај одборов нема својих добрих страна; јер ако је рад добар, не треба га унапред подизати и хвалити те тиме збору одузимати право, да он може самостално изрећи свој суд о дотичном раду; ако је рад лош, онда је још горе ма и у најфинијим нијансама изрећи унапред неповољно мишљење, јер то тако опасно може да упливише на дотичнога било предавача или расправљача, да овај губи и оно мало воље и наде што се у њему налазило. Ми смо вољни да верујемо, да су управни одбор у овоме руководеће најбоље намере, али се зна из живота, како су многе леше замисли у животу биле неуместне и штетне.

Четврта тачка дневнога реда био је практични рад г. Ж. Алексића. Предавач није предавао, него само прочитао свој рад и показао је како би упознао децу са обичним разломцима. Нема сумње, да такви радови губе своју вредност и не испуњавају своју задаћу, кад се с децом не раде. Предавач чита с папира написана питања, на која место деце сам одговара. Ништа друго него гола формалност.

Затим је члан збора г. Ђ. Михајловић читао своју расправу: О учењу читања и писања у основној школи. Писац је своју расправу написао с разумевањем, видило се, да је радећи на њој угрошио великог труда: зато му је рад и примљен с допадањем. Расправа му је оцењена као врло добра што је заиста и заслужио.

По томе се прешло на одређивање места за идући састанак. По предлогу једнога члана примљено је једногласно: да се идући састанак одржи у Ст. Паланци. Затим су одређена лица, која ће на идућем збору радити. Овде је г. референт изнео свој образложени предлог, да ови учитељски зборови треба да пружају користи не само учитељима него и народу; те с тога би он желио, да се на тим зборовима држе практична предавања и за народ из пољопривредних грана: из пчеларства, воћарства, свиларства, виноградарства и др. како би се можда тим путем у народ унеле те корисне пољопривредне науке. Предлог је једногласно примљен, те је одмах одређено, да на идућем састанку један члан држи предавање из пчеларства. Пала је том приликом реч, да би требало својим путем тражити, да се те пољопривредне гране у учитељској школи као редовни предмети брижљивије обрађују, како би отуда излазили људи потпуно spremни у свима струкама пољопривреде. Помишљало се и на курсове, на којима би учитељи могли прибављати најнужније из тих знања. Како није било никаквих предлога, то се прешло на критиковање практичног рада и расправе, а после овога председник је закључио збор са жељом: да се опет здрави састанемо.

Збор је у опште узевши текао мирно и достојанствено, што само може служити на част његовим члановима; видило се, да су његови чланови дошли с том идејом, да припомогну напредку школеком и своме. Тако треба! Само ћемо тако привући пажњу и других да и ови те учитељске зборове што више посећују, а то би тим већма желили, да би се народ сам уверио, да оно мало новца, што га даје учитељима у име трошкова, не баца у ветар, него да то приноси на унапређење своје школе и своје деце.

Н Е К Р О Л О Г.

† **Мила Фаркаш рођ. Ардељанова** оспособљена учитељица после дужег боловања преминула је 6. септембра у Ченти, а 8. т. ј. на Малу Госпођу је уз велико саучешће народа сахрањена.

† **Мила Биримчева** ваљана учитељица сентомашка после кратког али тешког боловања преселила се у вечност 17. септембра о. г. Вечна им успомена!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Избор учитеља у Темишвару. Фабричка православна српска црквена општина у Темишвару једногласно је изабрала за свога учитеља г. Ђорђа Терзина досадањег учитеља у В. Кикинди. Честитамо и г. Терзину а особито општини темишварској, што је добила тако ваљану учитељску снагу.

О преоптерећивању ученика. D. Medizinal Zeitung пише, да ученици нису данас оптерећени толиким радом као што се тврди, већ да је узрок неуспеха у васпиту и настави рђаво домаће васпитање, које сломије и тело и душу и чини децу неспособнима за истрајни умни рад. С тога препоручује, да се деца пажљиво васпитавају, у друштва одраслих, на забаве, концерте и у позоришта сасвим не воде или врло ретко воде. Да им се забрани уживање алкохолних пића, те да се прикладно захтевима хигијенским васпитавају и тада ће успех школе свакако бољи бити од данашњег.

За учитеље у Француској на свима државним жељезницама постоје нарочито умерене цене за путовање. Те је према томе свима учитељима тамошњим дозвољено путовати у *пола обичне цене.*

Р А З Н О.

Дан погребна краљичина, 5. септ. о. г. проведен је у нашој вароши у тужним свечаностима. Сви су дућани били затворени а фењери по улицама запаљени и у црне флорове умотани. Пре подне су држана свечана богослужења у обе православне цркве и у римској цркви на којима су присуствовали преставници политичких власти, разних звања и завода овдашњих, ученици-це свих српских завода с управом и наставницима. У 1/2 11 часова била је тужна шк. свечаност, коју су приредили заједнички сви оvd. српски просветни заводи у великој дворани варошког магистрата, која је сва црним украшена била. Свечаност се започела појањем кондака „Со свјатими“, после којег је управитељ свих овдашњих српских школа г. Н. Ђ. Вукићевић држао говор у коме је предочио големи губитак који је снашао милостивога нам владара и отаџбину нам смрћу узвишене краљице; представио је велику покојницу, као узориту владарку, као племениту жену, као њезну суругу, добру и побожну матер и позвао је омладину да подражава светлом примеру њезином. — На свечаности је присутно било веома много отменог света овдашњег и то како Срба тако исто и Мађара, који су с највећом пажњом саслушали овај духовити говор. После говора отпојано је „вјечнаја памјат“ и присутни се у ти-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

шини разиђоше кућама својима. — Цео дан овај бејаше као велики празник, а тужни му карактер даваше она тајанствена тишина, која је владала у целој вароши нашој. И.

Школска 1898/9. година започета је у учитељским школама сомборским 20. августа ове године са пријамним испитима. У мушкој учитељској школи уписано је у први разред 30, у други разред 24, у трећи разред 23, а у четврти разред 16 приправника. Од примљених у први разред приправника 12 су примљени на основу сведочанства о свршеном четвртном разреду грађанске школе или гимназије. Остали су примљени по положеном прописаном пријамном испиту пред професорским збором. Сви су приправници Срби православне вере. Међу ученицима су двојица из Србије и један из Старе Србије. — У женској учитељској школи уписано је у први разред 44, у други 29, у трећи 36, у четврти 28 приправница. Све су приправнице примљене на основу сведочанства о свршеним прописаним предходним наукама. — По томе дакле ове године има у мушкој учитељској школи 93, а у женској 137, заједно 230 ученика. Оба ова броја највећи су од досада постигнутих бројева ученичких у обе учитељске школе.

Пакрачка учитељска школа. У пакрачку учитељску школу уписано је у почетку 1898/9. школске године у први разред 14, у други 16, у трећи 10, у четврти 13; свега дакле има у тој школи 53 ученика.

Дом сиротне деце у Софији. Благотворително друштво у Софији (Бугарска) решило је да отвори „Дом сиротне деце у Софији“. Правила су послата на одобрење министру просвете, и чим стигне одобрење завод ће се отворити. У дом ће бити примљено сто сирочади од 5—10 година и имаће у њему издржање и васпитање. Дом ће се издржавати из друштвених средстава.

Сватови. Учитељ вел. бечкеречки г. Миливој Бугарски венчао се 6. септембра т. г. са гђцом Софијом Секулићевом учитељицом тамошњом. Сретно!

Слика „Тановски устанак“. Наш чувени сликар г. Паја Јовановић израдио је нову слику „Таковски устанак“ под кнезом Милошем Обреновићем, од које је слике мањи оригинал са правом умножавања купом прешао на г. Петра Николића. Само име Паје Јовановића најбоље препоручује ову слику, а кад додамо, да је слика и у олеографији ванредно ефектна, лепо и чисто израђена, онда држимо, да ни једна српска кућа, која зна ценити заслуге и пожртвовање српских јунака у борби за слободу и независност Србије, не ће пропустити прилику, да по саразмерно јефтину цену набави ову красну слику. Уметник-сликар наш ванредно је знао својом кичицом исписати на платну онај дивни трнутац, кад је кнез Милош код таковске цркве изишао пред народ и дигнувши десницу на заклетву, левицом развио крсташ-барјак. Свако лице на слици пуно је израза: одушевљење и готовост на пожртвовање за крет часни и слободу златну. Цена је слици, уоквиреној у леп, фини позлаћен оквир, на отплату 30 фор., а за готов новац 27 фор. Величина слике: 95 см. ширина, а 63 см. висина, а оквир је широк 13 сантиметара. — Препоручујемо школама и општинама.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Нов лист. Са првим октобром по ст. кал. почеће излазити у Загребу лист „Пољопривредник“ који ће бити званични орган Савеза Српских Земљорадничких Задруга. Излазиће двапут месечно уз годишњу цену од 4 круне (5 динара).

Молимо дужнике да нам пошљу дугове своје.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.